
 Публікації

 ТЕРОР — ПОВУТОВА РИСА ЖИТТЯ
 В СОЮЗІ РСР
 “ДОБРОВІЛЬНА” КОЛЕКТИВІЗАЦІЯ
 В ПУСТОМИТІВСЬКОМУ РАЙОНІ
 (Документальні факти без коментарів)

Terror Being the Everyday Life Feature in the USSR.

Дня 7.12.48 р. в с. Поршна приїхав гарнізон в числі 30 чол., адміністрація району, “стрибки” зі сіл Глинна і Наварія. Всіх було около 80 чол. На протязі 4-ох днів днем і ніччю гонили людей до клубу та примушували підписувати заяви до колгоспу. Люди втікали з хатів, а кого большевики зловили, того били і примушували підписувати заяви. Побито таких людей: Захотила Петра, ок. 50 років, Торбу Степана, 39 р., Торбу Михайла, 50 років, Меленишина Олексу, 43 роки. Його побито до непритомности, а опісля, коли він опам’ятався, забрали до району на МГБ і били через 2 дні, поки він не був змушений підписати заяву. Після звільнення він лежав два тижні хворий. Були також випадки, що большевики підступом стягали заяви. Напр., зайшли до Маковської Пелягії і питали, чи має корову. Коли господиня відповіла, що має, большевики казали, щоб вона розписалась, що говорить правду. Вона підписалась, не знаючи, що підписує заяву до колгоспу. Таких випадків підписання заяв було більше. Дня 11.12. ц.р. большевики зігнали населення на мітинг, на якому Коваль [перший секретар райкому компартії. — Г.Д.] відчитав правління колгоспу. Голова колгоспу — Батіг Роман, 45 років, заступник — Клок Петро, 41 р. Колгосп названо імені Радянської Армії. Дійсних заяв було лише 15 шт., а в газеті подано 80.

* * *

Дня 12.12.48 р. до с. Містки приїхав гарнізон, міліція і адміністрація району. Всіх було ок. 60 чол. О 10-й год. вечером обступили село і нікого зі села не випустили. Ніччю почали гонити людей до школи, де примушували підписувати заяви. В більшості зігнали жінок, бо мужчини поховалися. Хто відмовлявся підписувати заяву, того били палицями, гранатами давили голови, копали ногами. При цьому застрашували конфіскацією майна, судом за невиконання здачі контингенту чи податку, або вивозом на Сибір. Якщо це не помагало, то викручували назад руки, пхали олівець між пальці і своїми ру-

ками підписували заяви. Так тримали людей в школі і сільраді через два дні і дві ночі в голоді. По одному викликали до окремої кімнати і там примушували підписувати заяви. Хто і там не хотів підписати, того ставили під стіну на годину або дві. Деякі не видержували, падали і мліли, але большевики знова підносили їх і казали далі стояти так. Жінки з розпуки кричали: “Люди, ратуйте, бо нас мордують!” При помочі таких засобів вдалося їм зорганізувати колгосп, який названо ім. Шевченка.

* * *

14.12.48 р. ця сама група большевиків заїхала до с. Полянка, де також о 10-й годині вечером обступили село і зганяли людей до школи. І тут в цей самий спосіб, що в Містках примушували людей підписувати заяви про вступ до колгоспу. Про це вказують такі факти: Козирського Осипа роздягнули до сорочки, положили лицем до снігу і так тримали через цілу годину. Потім привели до школи і казали, щоб підписав заяву. Коли він відмовився, його почали бити і гранатами давити в голову, так що покалічили голову. Цей большевик, що бив його, кричав: “Я з тебе шкуру здеру. Твій брат вбив нашого прокурора” Він всеодно заяви не хотів підписати. Тоді вивели ще раз на сніг, подержали другу годину і цілого зкравленого привели до сільради. Однак, він заяви не хотів підписати. Большевики, побачивши, що нічого не вдіють, викрутили йому руки назад, дали олівець між пальці і самі підписали заяву. В подібний спосіб побили Яремчука Петра, Цимбалу Михайла, Козирського Якіма, Райтера Осипа, Райтера Миколу, Труша Івана, Будрила Осипа та Кінаша Михайла. Так зорганізовано колгосп під назвою “Червоний хлібороб”. Головою колгоспу наставлено Кінаша.

Дня 20.12.48 р. гарнізон, міліція та адміністрація з Пустомит, “стрибки” із сіл Глинна, Наварія, Сокільники та робітники з Глинно-Наварійського заводу ніччю оточили чотири села — Кугаїв, Загір’я, Вовків і Мільчичі. Навколо сіл стояли стійки і нікого не випускали. Гарнізонники та “стрибки” розбіглися по хатах і почали гонити селян до клубів, шкільних будинків і сільрад, де примушували підписувати заяви до колгоспів. По одному викликали до окремих кімнат і хто не хотів підписати заяву, того били пістолями, прикладами крісів, дручками, копали ногами. Як і це не помагало, тоді викручували взад руки, вкладали поміж пальці олівець та самі підписували заяву.

В с. Кугаїв побито таких людей: Дороша Андрія, Батіг Агафію, Батога Степана, Батога Івана, Блащака Івана.

В селі Загір’я побито Федішина Миколу,

Зраду Миколу, Пікоту Анну, Швеця Івана, Охріма і Омеляна.

В с. Вовків побито Мерколупа Івана, Новгорода Михайла, Садницького Володимира, Остап'юка Василя, Думу Петра і Ковалю Василя. Останнього розібрали до сорочки і підштанців, вивели на стрих сільради, де копали і били його так, що зламали йому руку. Остап'юка також були розібрали і вивели на стрих, де так били, що аж відбили нирки. На стриху держали їх без убрання продовж двох годин.

В с. Милятичі сильно побиті такі особи: Лотоцький, Шелемей та Палюшок. Легше побита частина тих людей, що була в сільраді чи школі. Однак, добровільно заяви ніхто не підписав.

У селі Кугаїв був такий випадок: уповноважений Олексієнко зайшов до хати одного господаря з закровавленими руками і зажадав, щоб господар підписав заяву. Коли господар відмовився, Олексієнко сказав: "Сматрі, три часа занімался Хорошом Андрійом, а іще магу три часа заніматься табой!"

Протягом трьох днів большевики тероризували в тих селах людей, а третього дня зробили збори, на яких затвердили правління колгоспу. В с. Кугаїв названо колгосп ім. Лисенка, а головою назначено Пікоту. В с. Загір'я колгосп названо ім. Дзержинського, головою став Линько Петро. В с. Вовків колгосп ім. XXI-го з'їзду КП/б/У, голова Джуман Осип. В с. Милятичі колгосп ім. XI з'їзду ВЛКСМ, голова Добровольський.

В грудні ц.р. в с. Басівка большевики організували колгосп при допомозі такого підступу: секретар сільради ходив списувати інвентар і худобу. На це люди підписувались в його книзі. Разом з ним ходив один большевик, який також списував інвентар і худобу і казав людям підписуватись на його листі, при чому залишав вільне місце між змістом і підписом. Опісля на цьому вільному місці він сам доповнював заяву до колгоспу, під якою підпис уже був готовий. Довідавшись про це, люди почали кричати, що їх секретар запродав за 40 тисяч крб., висилали делегації до Львівського обкому партії, однак на це районне начальство не звертало уваги. Районна газета помістила повідомлення, що селяни с. Басівка добровільно подали до колгоспу 90 заяв і назвали свій колгосп "Шлях до комунізму".

* * *

Дня 24.12.48 р. до с. Оброшин приїхали большевики зі "стрибками", разом в числі 60 чол., які зігнали людей до школи механізації. Тут по одному кликали до окремої кімнати і примушували підписувати заяви про вступ до колгоспу. При цьому застосовували фізичний при-

мус. Група 12 большевиків зайшла на присілок Морози, зігнала людей до одної хати і примушувала підписувати заяви. Коли люди відмовилися, большевики пішли до господаря Панахида Івана, щоб своїми кінями відвіз людей до сільради в Оброшині. Коли господар не хотів їхати, большевики забрали коні, господаря кинули на сани, забрали решту людей і поїхали до сільради. Панахида взяли до кімнати, де були два сини Христюка, прокурор і Протасова. Большевики почали примушувати його, щоб підписав заяву. Коли він сказав, що заяви не підпише, большевики кинулись на нього і так сильно почали бити, що вбили на смерть цього 79-літнього старця. Побачивши, що він мертвий, винесли його з кімнати і положили на сани, а до людей сказали: "Подивіться і не думайте, що то ми вбили Панахида. Він замерз на снях" Також розбирали з убрання, держали на морозі і побили таких людей: Чука Івана, Волосецьку Марію, Добрич Марію, Казьо Анну, Бориса Івана і Байцар Марію. Другого дня зробили збори, на яких назвали колгосп ім. Калініна і хотіли вибрати правління колгоспу, однак ніхто з селян не хотів погодитися ввійти в склад управи.

* * *

Дня 24.12.48 р. до с. Ставчани приїхало около 80 большевиків, які вже о другій годині ночі почали гонити людей до школи. По дорозі люди втікали й ховались. Господар Денис Іван втік і скрився в сусідню стодолу. Большевики це завважили і почали стріляти по стодолі так, що він мусів вийти. Його забрали до школи, почали бити і примушувати підписати заяву. Господар відмовився підписати, тоді большевики викрутили йому руки взад і самі за нього підписали. Сильно побили і роздягали майже догола Тимчишин Софію, Войтишин Ольгу, Кусьпіль Софію, які відлежали довший час хворі, але заяви не підписали. Всіх людей були зігнали около 100 осіб, яких більше або менше потурбували. Другого дня вечером зробили збори, на яких наставили управу в такому складі: голова — Гірняк Осип, члени правління — Верхола Василь, Панахид Василь, Дацько Іван і Денис Микола. Колгосп названо "Радянська Україна"

Зараз в районі старих і новозорганізованих колгоспів — 28.

Подається із повним збереженням мови і стилю за неопублікованим документом ОУН-УПА: "Євген" Загальний звіт за місяці жовтень, листопад і грудень 1948 р. Райони Пустомити, Щирець, Миколаїв.— 15 січня 1949 р.— С. 4-6. Машинопис.

Підготував до друку Григорій ДЕМ'ЯН